

Dobrá praxe

Jazyková příprava na SŠ

Štěpánka Tryznová

- 15 let v pedagogické profesi
- učitelka českého jazyka a literatury na Střední škole hotelnictví, řemesel a gastronomie v Trutnově

Tipy pro výuku jazykové přípravy

- ✓ vycházet z praktických potřeb žáků a konkrétní situace v jejich školním vývoji
- ✓ dát najevo zájem o jejich řemeslo či obor studia
- ✓ budovat vzájemnou důvěru, ukázat, že pokud žák něčemu nerozumí, není to nic zlého
- ✓ uplatňovat individuální přístup
- ✓ ptát se, co je trápí v jiných předmětech, a nabídnout pomoc
- ✓ směřovat výuku k oboru žáka
- ✓ témata z českého jazyka aplikovat co nejvíce na profesi, pro niž se žáci připravují
- ✓ představit si sebe sama v jejich pozici, v cizí zemi

Dobrá praxe: Jazyková příprava na SŠ Rozhovor se Štěpánkou Tryznovou

Představíte nám krátce školu, na které učíte?

Pracuji na Střední škole hotelnictví, řemesel a gastronomie, Trutnov. Tato škola nabízí obory učební i studijní – jedná se o cukráře, pekaře, kuchaře a číšníky, truhláře, tesaře, instalatéry a zedníky, hotelnictví a nástavbové studium gastronomie. Zajišťuje teoretickou výuku, odborný výcvik v truhlářské a tesařské dílně, v dílně zednické a instalatérské, kuchaři a číšníci působí ve školní kuchyni a v hotelu Adam v Trutnově, pekaři vyrábí své produkty v pekařské dílně, která zahrnuje i prodejnu pro veřejnost, do ní dodávají výrobky také cukráři. Sídlo školy je v Trutnově, odloučené pracoviště v Teplicích nad Metují.

Jaká je Vaše pozice ve škole?

Vyučuji zejména český jazyk a literaturu ve studijních oborech, a to na obou pracovištích.

Jaké máte zkušenosti s výukou češtiny jako druhého jazyka?

V loňském roce jsem se ujala jazykové přípravy cizinců na naší škole, jednalo se především o žáky ukrajinské, jedna dívka pocházela z Keni. V minulosti jsem vyučovala žáky z Polska, Slovenska a Ukrajiny, ovšem pouze v rámci běžných hodin českého jazyka, kdy měli upraveno hodnocení, ale jinak pro ně žádná doplňující výuka k dispozici nebyla.

Jste školou určenou k poskytování jazykové přípravy (výuka zahrnující výuku ČJ přizpůsobená žákům cizincům, kteří se vzdělávají na SS). Jak u Vás probíhají hodiny s vícejazyčnými žáky?

Ano, naše škola je určena k poskytování jazykové přípravy cizinců. Vzhledem k tomu, že počet žáků ukrajinské národnosti není zanedbatelný a mnozí jsou i ve studijních oborech s maturitou, je jazyková příprava více než žádoucí. Vzhledem k odbornému zaměření školy je důležité dobře seznámit žáky s pojmy z jednotlivých řemesel a gastronomie, aby byla pro ně výuka v profesních předmětech efektivní a byli schopni se hodnotně účastnit odborného výcviku. V běžných hodinách českého jazyka jsou pro ně upraveny požadované výstupy a způsob hodnocení. V rámci možností se u nich snažíme uplatňovat individuální přístup.

Navštívila jste nějaké kurzy, semináře, webináře k jazykové přípravě? Odesla jste si z nich něco, co jste posléze okamžitě mohla využít v praxi? Jak hodnotíte jejich přínos? Jak Vás ve vzdělávání podporuje Vaše škola?

Kromě videosestkání v rámci organizace META jsem se žádných kurzů neúčastnila, vycházím z praktických potřeb žáků a konkrétní situace v jejich školním vývoji.

Jak se daří skloubit rozvrh žáků s hodinami jazykové přípravy?

Pro jazykovou přípravu jsou žáci uvolňováni z hodin, které jsou pro jejich obor méně podstatné (např. tělesná výchova). Jazyková příprava probíhá převážně v pozdějších odpoledních hodinách nebo naopak brzy ráno. S ohledem na fakt, že vždy přibližně polovina účastníků jazykové přípravy je v daném týdnu na odborném výcviku, téměř nikdy se nesejdeme všichni.

Kolik žáků u Vás navštěvovalo minulý školní rok hodiny jazykové přípravy? Je to pro Vás ideální počet pro výuku vícejazyčných žáků?

Na pracovišti v Teplicích nad Metují se přípravu účastnilo 9 žáků, jeden pak v průběhu roku Českou republiku opustil. V Trutnově jsem pracovala také s 9 žáky.

Stalo se Vám někdy, že žáci na hodinách nebyli dostatečně motivovaní? Pokud ano, jak jste tuto situaci řešila?

Myslím, že se toto stává občas každému z nás. Je třeba vzít v úvahu, že třeba pekaři a cukráři nastupují na odborný výcvik již o půl sedmé ráno. Těžko jim zazlívát, že kolem třetí odpoledne po celodenní fyzické práci nejsou „čerství“. V takovém případě je účelnější je například nechat vyprávět o tom, co ten den vyráběli, z čeho, jak postupovali, než se do nich pokoušet dostat nové gramatické či pravopisné vědomosti.

Máte nějaký tip, který vždy na žáky zabere, takzvaně je ve výuce aktivizuje?

Nejvíce je vždy zaujme, pokud výuka směřuje k jejich oboru. V tom spatřují potřebnost, tedy i obecná témata z českého jazyka aplikovat co nejvíce na profesi, pro niž se připravují, to se hned rozzáří a spolupracují. Doporučuji také příliš se nevyptávat na jejich rodinné záležitosti či minulý domov. Jistě, jednou je nechat vyprávět, ale jinak do těchto sfér příliš nezabředávat, je to pro ně mnohdy bolestivé. Stejně tak spíše neočekávat, že někam jezdí na výlety, účastní se kulturních akcí, chodí za zábavou, že znají české filmy a hudbu... Většina mých žáků pochází ze skromných poměrů a při podobných otázkách jsou v rozpacích a je vidět, že jim to není příjemné. Tedy k aktivizaci se mi vždy osvědčilo dát najevo zájem o jejich řemeslo či obor studia.

Jaké materiály využíváte při výuce? Využíváte i ty, které jsou dostupné na Inkluzivní škole?

Ano, materiály z Inkluzivní školy používám, dále texty Levou zadní a rovněž materiály dostupné na internetu od jiných kolegů. Mnoho podkladů a pracovních listů si připravuji sama tak, aby byly účelné pro konkrétní učební a studijní obor.

Jak jste řešila rozdílnosti v jazykové úrovni jednotlivých žáků?

Nesetkala jsem se s přílišnou rozdílností v jazykové úrovni, spíše musím reagovat právě na pestrost oborového zaměření žáků při jazykové přípravě. Samozřejmě je vedu k tomu, aby ti zdatnější pomáhali i mimo školu svým spolužákům, kteří mají větší potíže s porozuměním. Při práci v hodině uzpůsobuji zadání podle oboru žáka, ale i obtížnost otázek s ohledem na jeho schopnosti.

Bylo něco, co pro Vás byl na začátku opravdový oříšek? Jak jste postupovala?

Základem bylo vybudovat vzájemnou důvěru, ukázat jim, že pokud něčemu nerozumí, není to nic zlého, že se nemají bát mluvit před ostatními, stydět se za svůj přízvuk nebo chyby v ústním projevu. Nesnažit se být neviditelnými. Většina očekávala posměch, nepřátelství, neochotu s něčím pomoci. Nikdo z ukrajinských žáků se na prvních dvou hodinách jazykové přípravy neusmíval. Byli uzavření, odtažití. Tak jsme začali hravě, kreslením, zvuky zvířat, jazykolamy, příslovími. Předváděla jsem jim zvuky zvířat, smáli se, že to bylo slyšet až venku. A od té doby stačilo zakvákat jako žába a bylo vždy veselo. I při stupňování přídavných jmen a skloňování, časování či jiných radovánkách. :)

Jakou jednu radu byste dala svému minulému já, které s jazykovou přípravou začínalo?

Neptat se příliš na jejich rodinné vztahy a minulost. Zapamatovat si, že někdo z nich má tatínka na frontě, že pejska, kterého na Ukrajině měli, tam museli nechat... Postupovat při výuce občas pomaleji, některá témata nebyli schopni dostatečně vstřebat, ač mi tomu věnovaný čas připadal více než dostatečný. Více se ptát, co je trápí v jiných předmětech, a nabídnout pomoc. Když dostali úkol z odborného předmětu a nerozuměli zadání a podobně. Představit si sebe sama v jejich pozici, v cizí zemi.

Chcete se ještě o něco podělit nebo něco dodat?

Důležité je vytvořit z jazykové přípravy čas tvůrčí, přátelský, snad až rodinného typu. Nabídnout jim pocit bezpečí. Být nejen učitelem, ale i člověkem, kterému mohou důvěřovat, na kterého se mohou obrátit i s jinými než studijními smutky. Někteří z mých ukrajinských žáků žijí v obtížných poměrech, a to finančně i lidsky. Rodinní příslušníci řady z nich nemluví česky vůbec a své potomky využívají třeba k vyřizování různých úředních záležitostí. Chybí právě ten aspekt, kdy by i mimo školu měli trénovat český jazyk co nejvíce – rodina je v tom nijak nepodporuje. Je samozřejmě správné vést tyto žáky k tomu, aby mezi sebou mluvili česky, ale je mi jasné, že to se nikdy zcela nepodaří. Zajímavou zkušenost přinesl jeden z učňů kuchařů, který ve druhém ročníku při vyplňování dvojazyčného formuláře vyplnil lépe českou část, protože si nemohl vzpomenout, jak správně psát v rodném jazyce. Je to dobře? A rovněž je nezbytné spolupracovat s ostatními vyučujícími, ptát se, co je aktuálně nutné doučit, s čím pomoci.

Štěpánka Tryznová

je učitelkou českého jazyka a literatury na Střední škole hotelnictví, řemesel a gastronomie v Trutnově. Tento školní rok je její patnáctý v pedagogické profesi. Bydlí ve Starém Rokytíně, má dvě dcerky, ve volném čase se věnuje „drobné“ zemědělské a zahradnické činnosti a je spolumajitelkou zdejšího kostela sv. Šimona a Judy, ve kterém mimo jiné pořádá koncerty, přednášky a akce pro děti.

